

ВІДГУК

офіційного опонента доктора педагогічних наук, доцента Захаріної Євгенії Анатоліївни на дисертацію Чалій Людмили Володимирівни «Формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до організації позакласної роботи з туризму», подану до захисту на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Актуальність обраної теми. Динамізм сучасних суспільних перетворень у державі зумовлює необхідність вирішення цілої низки проблем щодо залучення школярів до занять з фізичної культури в школі їх участі у дозвільній діяльності та в позакласній роботі з туризму, збільшення обсягу рухової активності та формування здорового способу життя учнівської молоді.

Потреби сьогодення вимагають переосмислення традиційних підходів до професійної підготовки випускників вищих навчальних закладів, головним серед яких є модернізація змісту і структури навчальних програм відповідно до сучасних умов. Це зумовлює нові підходи до виховання особистості студента, його навчання, професійної підготовки. Для формування готовності майбутніх учителів фізичної культури в сучасних соціально-економічних умовах характерні активні інноваційні процеси, пов'язані з введенням варіативних навчальних планів, нового змісту вищої освіти, у зв'язку із чим розширюється соціокультурне середовище діяльності вчителів фізичної культури.

Тому тема дисертаційного дослідження Чалій Людмили Володимирівни є досить своєчасною. Її актуальність належно обґрунтована у змісті дисертації. Вивчення тексту дисертації, автореферату та опублікованих за темою дослідження наукових праць засвідчує, що рецензована робота Чалій Людмили Володимирівни присвячена дослідженню актуальної і недостатньо розробленої проблеми теорії та методики професійної освіти.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію виконано відповідно до плану наукових досліджень кафедри теорії фізичного виховання, фітнесу та рекреації Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки «Соціально-педагогічні та медико-біологічні основи фізичної активності різних груп населення» (державний реєстраційний номер № 0115U002344).

Тему дослідження затверджено вченою радою Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки (протокол № 6 від 27 грудня 2013 р.) та узгоджено у Міжвідомчій раді з координації наукових досліджень з педагогічних та психологічних наук в Україні (протокол № 8 від 15 грудня 2015 р.).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність і новизна, повнота їх викладу в опублікованих працях. Результати дисертаційного дослідження носять об'єктивний характер, опираються на достатню кількість дослідницького матеріалу та підтверджується широтою охоплення і узагальнення зібраних і опрацьованих особисто автором первинних матеріалів, застосуванням комплексу методів наукового пошуку. Отримані показники обчислені з використанням методів математичної статистики.

Аналізуючи обґрунтованість наукових положень, висновків необхідно, перш за все, відзначити логічний взаємозв'язок назви наукового напрямку, постановки мети і завдань дослідження. Висновки випливають зі змісту дисертаційного дослідження їх об'єктивність і новизна не викликають сумніву. Автором чітко визначена методична і теоретична основа дослідження.

Основні теоретичні положення та висновки дисертаційної роботи відображено у 16 публікаціях здобувача (із них 11 одноосібних), серед яких – шість статей у наукових фахових виданнях України (одна – в електронному фаховому виданні, дві – у виданнях, що внесені до міжнародних наукометричних баз); одна стаття – у міжнародному виданні; три статті – у

збірниках науково-практичних конференцій; три навчально-методичні посібники (один із яких із грифом Міністерства освіти і науки України), одні методичні рекомендації, дві навчальні програми.

Достовірність результатів та їх новизна. До найбільш значущих наукових результатів треба віднести те, що автором вперше з'ясовано стан розробленості проблеми формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до організації позакласної роботи з туризму як неодмінної частини професійної підготовки фахівця в закладі вищої освіти; визначено й обґрунтовано структурні компоненти готовності майбутніх учителів фізичної культури до організації позакласної роботи з туризму, критерії, показники та рівні сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до організації позакласної роботи з туризму.

Автором теоретично обґрунтовано й розроблено модель формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до організації позакласної роботи з туризму. Визначено педагогічні умови формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до організації позакласної роботи з туризму.

Нам імпонує, що дисертанткою уточнено зміст понять «позакласна робота з туризму», «готовність майбутніх учителів фізичної культури до організації позакласної роботи з туризму»; також удосконалено зміст, форми та методи формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до організації позакласної роботи з туризму.

Також набули подальшого розвитку теоретичні положення щодо використання сучасного інформаційно-методичного супроводу освітнього процесу підготовки майбутніх учителів фізичної культури.

Практичне значення одержаних результатів. Дисертація має практичне значення. Практична значущість роботи полягає в розробленні й упровадженні в закладах вищої освіти навчально-методичного забезпечення процесу підготовки майбутніх учителів фізичної культури до організації позакласної роботи з туризму, який охоплює навчально-методичні посібники.

Розроблені теоретичні й методичні матеріали дослідження можуть бути застосовано у освітньому процесі підготовки учителів фізичної культури, фахівців туристичної галузі, у роботі профільних позашкільних установ, а також у закладах післядипломної освіти для підвищення кваліфікації педагогічних працівників.

Оцінка змісту дисертації, її завершення в цілому та ідентичності змісту автореферату й основних положень дисертації.

Дисертація складається з анотації, вступу, трьох розділів і висновків до них, висновків, списку використаних джерел (295 найменувань, із них 12 джерел іноземними мовами). Загальний обсяг дисертації становить 290 сторінок, з них – основного тексту 179 сторінок. Робота містить 14 додатків на 41 сторінці, 24 таблиці та 29 рисунків на 18 сторінках. Позитивної оцінки заслуговує оформлення результатів дослідження.

У вступі автором обґрунтовано актуальність проблеми, визначено мету та завдання, об'єкт і предмет; розкрито наукову новизну й практичне значення роботи; наведено інформацію про особистий внесок здобувача, апробацію результатів дослідження, публікації автора; подано відомості про структуру й обсяг дисертації.

У першому розділі «Теоретичні засади формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до організації позакласної роботи з туризму» автором схарактеризовано понятійно-термінологічне поле дослідження; дисертанткою розкрито проблему формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до організації позакласної роботи з туризму в системі професійної освіти та виконано структурний аналіз готовності майбутніх учителів фізичної культури до організації позакласної роботи з туризму. Автором розглянуто та визначено такі поняття, як «позакласна робота з туризму», «готовність майбутніх учителів фізичної культури до організації позакласної роботи з туризму». Дисертанткою визначено структурні компоненти готовності майбутніх учителів фізичної культури до організації позакласної роботи з туризму (мотиваційно-

ціннісний, когнітивний, практичний особистісний).

У другому розділі «Науково-методичне забезпечення формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до організації позакласної роботи з туризму» автором проаналізовано сучасний стан сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до організації позакласної роботи з туризму.

Дисертанткою сформульовано гіпотезу дослідження; осмислено методи наукового пошуку.

Автором представлено модель формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до організації позакласної роботи з туризму; визначено й теоретично обґрунтовано педагогічні умови формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до організації позакласної роботи з туризму.

Нам імпонує, що автором проаналізовано навчальні плани підготовки майбутніх учителів фізичної культури та виокремлено дисципліни, які пов'язані з вивченням туризму в різних аспектах і формах.

Дисертанткою проведено анкетування студентів чотирьох закладів вищої освіти України – майбутніх учителів фізичної культури, анкетування викладачів закладів вищої освіти (47 осіб) та учителів фізичної культури загальноосвітніх навчальних закладів у Рівненській області (72 особи). Представлені автором результати анкетування студентів дають можливість зазначити, що: 11,76% опитаних є повністю підготовленими до організації позакласної роботи з туризму; 5,88% студентів зможуть забезпечити ефективну роботу туристського гуртка як основної форми позакласної туристської роботи; обізнаність із туристським ресурсом рідного краю у 15,76% респондентів, із особливостями туристського спорядження – 14,17%; 17,91% спроможні організувати масові туристські заходи в школі; 13,90% готові до роботи зі шкільною командою по туризму, проте самостійно організувати змагання з видів туризму здатні 9,63%; 6,68% студентів уміють працювати з туристською документацією.

Автором розроблено та теоретично обґрунтовано модель, що складається із таких структурних блоків: концептуального, змістового, технологічного та результативно-корекційного. Дисертанткою визначено педагогічні умови та наголошено на важливості поетапної реалізації запропонованої моделі для формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до організації позакласної роботи з туризму.

У третьому розділі «Експериментальна перевірка рівнів сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до організації позакласної роботи з туризму» автором розкрито діагностичний інструментарій моніторингу сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до організації позакласної роботи з туризму; проаналізовано результати педагогічного експерименту.

Автором проводився педагогічний експеримент, який складався з констатувального, формувального та контрольного етапів та здійснювався впродовж 2012-2016 навчальних років. На констатувальному етапі дисертанткою було визначено вихідні рівні сформованості готовності майбутніх вчителів фізичної культури до організації позакласної роботи з туризму шляхом застосування розробленого й модифікованого діагностичного інструментарію.

На формувальному етапі педагогічного експерименту базою дослідно-експериментальної роботи виступали Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені Степана Дем'янчука, Рівненський державний гуманітарний університет і Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки, студенти яких склали контрольну (83 особи) й експериментальну (81 особа) групи. Освітній процес підготовки майбутніх учителів фізичної культури контрольної групи здійснювали за традиційною системою (без змін структури, форм, методів і засобів навчання), експериментальної групи – з упровадженням визначених педагогічних умов формування готовності.

За результатами педагогічного експерименту дисертанткою зафіксовано переважаючу позитивну динаміку рівнів сформованості

готовності до організації позакласної роботи з туризму студентів експериментальної групи порівняно з аналогічними показниками студентів контрольної.

У загальних **висновках** викладено основні результати дослідження проблеми, сформульовано пропозиції стосовно формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до організації позакласної роботи з туризму.

Стиль і мова дисертації. Матеріал дисертації викладено послідовно, стиль викладення науковий, чіткий і лаконічний. Дисертація написана методично грамотно, орфографічно та стилістично витримана на достатньому рівні. В цілому дисертація є закінченою науковою роботою, що відповідає паспорту спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації. В цілому, позитивно оцінюючи наукове і практичне значення отриманих дисертанткою результатів, слід відмітити зауваження, які можуть стати предметом дискусії під час захисту, а також висловити окремі побажання:

1. Слід було б в процесі такого важливого наукового пошуку з проблеми формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до організації позакласної роботи з туризму дати критичний аналіз робіт науковців та окреслити основні етапи наукової думки за розв'язуваною проблемою з метою вирізнити ті питання, що залишилися невирішеними, та охарактеризувати ставлення здобувача до існуючих розробок і підходів, визначивши своє місце у розв'язанні проблеми.

2. При характеристиці групи понять: «учитель», «учитель фізичної культури», «майбутній учитель фізичної культури», у підрозділі 1.1 «Характеристика понятійно-термінологічного поля дослідження», автору слід було надати більш детальну характеристику та зосередитися саме на особливостях роботи вчителя фізичної культури з організації позакласної

роботи з туризму, а не занурюватися в характеристику понять «учитель» та «учень» на 3 сторінках дисертаційної роботи.

3. У першому розділі «Теоретичні засади формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до організації позакласної роботи з туризму» необхідно було більш детально представити інформацію про розділи програми «Фізична культура» для загальноосвітніх навчальних закладів з організації позакласної роботи з туризму для дітей різного шкільного віку.

4. При проведенні педагогічного експерименту автор сформувала контрольну та експериментальну групи із числа студентів Міжнародного економіко-гуманітарного університету імені Степана Дем'янчука, Рівненського державного гуманітарного університету та Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. На наш погляд, доцільно вказати саме як кількісно здійснювався розподіл студентів зазначених ВНЗ до контрольної та експериментальної груп. Ще незрозуміло, студенти якої спеціальності брали участь у дослідженні.

5. У підрозділі «Модель формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до організації позакласної роботи з туризму» автор виокремлює методи навчання (С. 130), але на жаль в дисертаційній роботі не представлені повною мірою такі методи, як: ділова гра, професійний тренінг, ситуаційна гра, круглий стіл, мозковий штурм. Автор навела тільки назви цих методів та не розкрила їх особливостей при формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до організації позакласної роботи з туризму.

6. Аналізуючи результати педагогічного експерименту, у третьому розділі, дисертантці доцільно було б вказати саме за рахунок яких засобів, форм і методів здійснювалися ґрунтовні позитивні зміни у експериментальних групах порівняно з контрольними групами за всіма показниками сформованості готовності майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту до організації позакласної роботи з туризму.

Вказані зауваження та побажання мають рекомендаційний характер і не впливають на позитивне враження від дисертаційного дослідження Чалій Людмили Володимирівни.

Висновок про відповідність дисертації встановленим вимогам.
Дисертація Чалій Людмили Володимирівни «Формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до організації позакласної роботи з туризму» є самостійним, завершеним науковим дослідженням та відповідає вимогам «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24 липня 2013 р. (зі змінами), а її автор Чалій Людмила Володимирівна заслуговує присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент:

завідувач кафедри теоретичних основ
фізичного та адаптивного виховання
Класичного приватного університету,
доктор педагогічних наук, доцент

Є.А. Захаріна

Державний архів

Державний архів